Abstract

The article outlines the main problems of the social infrastructure of agriculture and proposed strategic directions to address them.

Keywords: social infrastructure, agriculture, issues, government regulation, social partnership and innovation.

Список використаних джерел:

1. Лібанова Е., Черенько Л., Саріогло В. Аналіз бідності та соціальних наслідків економічної кризи в Україні / Е. Лібанова, Л. Черенько, В. Саріогло / Програма розвитку ООН в Україні. – К.: 2010. С. 5. – Електронни й ресурс. – Режим доступу: http: www.undp.org.ua.
2. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : [Закон України від 5 лист. 2000 р. № 2017-III (із змінами, внесеними згідно із Законом у 2007 р.)] / Офіц. вісник України. – 2000. – 17 лист. (№ 44). – С. 1. – Ст. 1876.
3. Усаченко Л. М. Теоретико-методологічні засади розвитку взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : [спец.] 25.00.01 / Л. М. Усаченко ; Ін-т законодавства Верх. Ради України. – К., [б. в.], 2009. – 32 с.

УДК 631.11:330.

Грінчук Ю.С.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВІДТВОРЕННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Постановка проблеми. Глибокі соціально-економічні перетворення в агропромисловому виробництві України, його перехід до ринкової економіки набули незворотного характеру. Разом з тим кризова ситуація, яка уразила всі галузі аграрної сфери, призвела до руйнації матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства, істотного спаду виробництва сільськогосподарської продукції, погіршення фінансового стану господарств товаровиробників, зниження платоспроможності населення та посилення соціальної напруги в суспільстві. У цих умовах важливе значення має обґрунтування організаційно-економічного механізму відтворення виробничих ресурсів аграрної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами відтворення виробничих ресурсів сільського господарства присвятили дослідження відомі вітчизняні економісти-аграрники: В.Г. Андрійчук, А.С. Даниленко, М.Й. Малік, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, О.М. Шпичак та ін. Проте обґрунтування організаційно-економічного механізму здійснення відтворення, його змісту та структури потребує подальших розробок.

Метою статті є визначення основних складників організаційно-економічного механізму відтворення виробничих ресурсів та подальших шляхів його розвитку й удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розробка високоефективного економічного механізму функціонування аграрного виробництва в ринкових умовах вимагає чіткого з'ясування його економічної сутності, структури, взаємозв'язку з іншими економічними категоріями. На жаль, у спеціальній економічній літературі немає однозначного тлумачення сутності економічного механізму. Досить часто дослідники використовують

це поняття, не розкриваючи його сутності та взаємозв'язку з іншими економічними категоріями.

Поряд з терміном „економічний механізм" у літературі використовуються такі поняття, як „господарський механізм", „система господарювання", „організаційний механізм", „фінансово-кредитний механізм", „ринковий механізм" та ін. Вивчення літературних джерел, присвячених дослідженню господарського й економічного механізмів будь-якої сфери економіки, свідчить про те, що ключовими поняттями в них є „система", „механізм", „господарство" або „господарська діяльність".

Поняття „система" є одним із найважливіших в усіх науках і в усіх видах практичної діяльності. Воно вказує на взаємопов'язаність, взаємодію всіх явищ і процесів. Система – це сукупність елементів, що знаходяться між собою у певних відносинах та зв'язках і створюють певну цілісність. До найважливіших ознак системи належить, по-перше, те, що вона складається з множини елементів; по-друге, те, що вони певним чином впорядковані, взаємопов'язані та взаємодіють між собою, по-третє, те, що її елементи складають цілісність, єдність.

Поняття „механізм" в економічній літературі досить часто ототожнюється з поняттям „система". Наприклад, Ю.М. Воробйов, характеризуючи механізм відтворення фінансового капіталу в аграрному секторі економіки, визначає його як систему базових елементів, які забезпечують розробку, прийняття та реалізацію управлінських рішень. Розбіжності в розумінні механізмів управління та господарювання обумовлені специфікою ринкових взаємовідносин. Управління – це перш за все цілеспрямований пошук взаємодії між суб'єктом та об'єктом. Механізм являє собою систему, яка визначає порядок певних дій [1].

Господарський механізм має такі риси:

- націленість на оптимальне задоволення потреб суспільства;
- забезпечення високого рівня національно господарського та внутрішньо-фірмового стратегічного і поточного управління (мікрорівень);
- оптимальне поєднання державного регулювання економіки з комерційною діяльністю окремих підприємств різних форм власності;
- науково обґрунтоване економічне стимулювання працівників усіх сфер і галузей суспільства;
- найраціональніше поєднання особистих і колективних інтересів з інтересами держави, суспільства в цілому;
- забезпечення єдності матеріальних і морально-психологічних стимулів трудової діяльності на всіх напрямках господарювання;
- забезпечення високоефективного розвитку всіх галузей і сфер суспільного матеріального виробництва та соціальної сфери [2].

Досліджуючи роль і місце господарського механізму в системі державного регулювання суспільного виробництва, В.О.Паламарчук дійшов висновку, що він складається з таких елементів:

– державне стратегічне управління (стратегічне планування та прогнозування) як серцевина, стрижень механізму господарювання, поточне (індикативне) планування народногосподарської діяльності;

– економічне стимулювання, яке відображається в системі економічних важелів і стимулів, спрямованих на працівників суспільного виробництва;

– менеджмент підприємств. Тут можна виділити такі суто виробничі форми керування діяльністю підприємств, як кооперування, спеціалізація, комбінування суб'єктів господарювання, ланок і підрозділів економічної діяльності на мікрорівні;

– політико-правове регулювання суспільно-господарської (відтворювальної) діяльності на різних ієрархічних рівнях (загальнонародний, регіональний, територіально-виробничий, мікроекономічний).

Важливою сходинкою у пізнанні закономірностей функціонування господарського механізму є розкриття сутності основних його функцій. На думку Ю.П.Ященка, основна функція господарського механізму полягає в регулюванні пропорцій суспільного відтворення. Ця функція здійснюється історично визначеними способами. Якщо, наприклад, на етапі вільної конкуренції ринковий механізм є єдиним способом регулювання пропорцій відтворення, то в сучасній змішаній економіці методи регулювання більш різноманітні.

Не менш важливою функцією господарського механізму є економічна реалізація права власності на засоби виробництва. Більш досконалий господарський механізм створює кращі можливості для розкриття переваг кожної форми власності, а соціальне утвердження інституту рівноправного функціонування усіх форм власності сприяє подоланню соціальних бар'єрів, які гальмують зростання виробництва, розвиток здорових ринкових відносин.

Функцією господарського механізму є розв'язання суперечностей між рівнем розвитку продуктивних сил і конкретними формами виробничих відносин. Такі суперечності мають усі елементи господарського механізму. Основна суперечність у формах організації продуктивних сил полягає у випереджаючому прогресі факторів виробництва в порівнянні з формами їх поєднання.

В економічних зв'язках господарюючих суб'єктів, які створюються для обміну діяльністю, суперечність полягає в нерівнозначності зиску від здійснення угод між діловими партнерами. У системі трудової мотивації існують суперечності між дійсними мотивами працівників і стимулами, які застосовують менеджери, а також суперечності між потребами та цілями робітників і потребами та цілями організацій.

В економічній науці та практиці загальновизнаним є той факт, що амортизаційна політика держави поряд з такими економічними важелями управління, як цінова, податкова, кредитна політика, фінансова підтримка виробників, має велике значення для напрямів і темпів відтворення по окремих підприємствах, галузях та економіці в цілому [3]. Незважаючи на те, що амортизаційна політика в Україні визначається податковим законодавством з огляду на її важливе значення для забезпечення відтворювального процесу, вона може розглядатись як самостійний елемент економічного механізму функціонування аграрного виробництва.

Організаційно-економічний механізм відтворення виробничих ресурсів разом з усіма своїми елементами потребує постійного удосконалення, що зумовлено об'єктивними зрушеннями в економіці, істотним впливом численних мінливих факторів на складові елементи. До факторів, які обумовлюють необхідність удосконалення господарського й економічного механізмів, можна віднести: науково-технічний і технологічний прогрес та його вплив на суб'єкти господарювання, на виробничу діяльність підприємств і галузей, на суспільне виробництво в цілому; різноманітність форм господарювання за сучасних ринкових умов.

Економічну науку завжди цікавили закономірності відтворювального процесу, фактори, під впливом яких він розвивається. Пізнання цих явищ дозволяло більш об'єктивно й ефективно впливати на темпи та напрями відтворення суспільного виробництва в цілому й окремих його галузей. Поряд з загальними рисами, відтворення в сільському господарстві має певні особливості, які необхідно враховувати при формуванні його механізмів.

По-перше, економічні процеси в сільському господарстві тісно переплітаються з природними процесами розвитку рослин і тварин, що обумовлює залежність темпів і пропорцій відтворення багаторічних насаджень, продуктивної та робочої худоби не тільки від економічних ресурсів господарства, а й від строків вирощування рослин і тварин.

По-друге, основним засобом виробництва в сільському господарстві є земля. Ця особливість має декілька надзвичайно важливих наслідків. Різні земельні ділянки мають різну родючість, що за інших рівних умов визначає урожайність сільськогосподарських

культур, відповідно і ефективність виробництва в цілому. Використання земель сільськогосподарського призначення, різних за якістю, є однією з передумов формування земельної ренти та виникнення рентних відносин.

До особливостей відтворення в сільському господарстві належить і те, що значну частину основних та оборотних засобів сільськогосподарські підприємства одержують не через сферу обігу, а виробляють безпосередньо в господарстві. Отже, процес відтворення певною мірою залежить від організованості, рівня господарюван-ня та результатів діяльності самого підприємства.

На процес відтворення впливає також сезонність виробництва, що обумовлює перерву в процесі виробництва та реалізації продукції. З одного боку, сезонність диктує необхідність високої концентрації матеріальних і трудових ресурсів у чітко визначені періоди, з іншого, створює нерівномірність у формуванні грошових потоків, які мають забезпечувати своєчасне авансування капіталу в сільськогосподарське виробництво.

Висновки. Організаційно-економічний механізм відтворення виробничих ресурсів у сільському господарстві складається з цінової та податкової політики, бюджетного регулювання, планування та прогнозування процесів відтворення. Його вдосконалення пов'язане з оцінкою та врахуванням чинників зовнішнього та внутрішнього ринкового середовища, які визначають ресурсний потенціал вітчизняної аграрної сфери економіки в умовах глобалізації.

Анотація

У статті обгрунтовано сутність та зміст організаційно-економічного механізму відтворення виробничих ресурсів сільського господарства, визначено основні напрями його удосконалення.

Ключові слова. Оргнанізаційно-економічний механізм, відтворення, виробничі ресурси, ціни, податки, планування та прогнозування.

Аннотация

В статье обоснована сущность и содержание организационно-экономического механизма воспроизводства производственных ресурсов сельского хозяйства, определены основные направления его совершенствования.

Ключевые слова. Оргнанизацийно-экономический механизм, воспроизведение, производственные ресурсы, цены, налоги, планирование и прогнозирование.

Abstract

In the article the nature and content of organizational-economic mechanism of reproduction inputs of agriculture, the main directions of its improvement.

Keywords. Orhnanizatsiyno-economic mechanism of reproduction, inputs, prices, taxes, planning and forecasting.

Список використаних джерел:

1. Азізов С.П. Організація аграрного виробництва і бізнесу: [підручник] / Азізов С.П., Саблук П.Т., Канінський П. К.; за ред. проф. С.П. Азізова, П.Т. Саблука. — К.: ННЦ ІАЕ, 2006. — 790 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероблене. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
3. Закон України «Про підприємства в Україні» від 27.03.1991 (зі змінами і доповненнями) // Посібник по реформуванню сільськогосподарських та переробних підприємств. — 3-е доп. вид. — К.: ІАЕ УААН, 2010. — С. 205—224